

Gemensam analysplan för Region Norrbotten 2020

Förslag till Regionstyrelsen 10 december 2019

Innehåll

Bakgrund	3
Analysuppdrag	4
Områden för analys.....	4
Centrala definitioner	5
Hälso- och sjukvård	6
Kliniska perspektivet	6
God vård	6
Hälso- och sjukvårdsrapporten	7
Standardiserad VårdFörlopp [SVF] 2020	7
GAP-analys i förhållande till NPO – en jämförelse av Region Norrbotten med riket.....	9
Finansiella perspektivet	10
KPP 2020	10
Cancerrapport.....	11
Övergripande analys av ytterfallkostnader inom Region Norrbotten	12
Demografi och sjukdomspanorama	12
Befolkningsperspektivet	13
Fördjupad analys av norrdata från befolkningsundersökningen Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter 2017	13
Regional utveckling	14
Uppdatering av Norrbottens roll i samhällsekonomin	14
Rekryteringsbehov och utbildningsutbud i Norrbottens län till och med 2030 – delprojektbeskrivning	16
Kartläggning och uppföljning av arbetet med genomförandet av Agenda 2030 i Norrbottens län	18
Definition och kartläggning av Skogsnäringen i Norrbottens län till och med 2030	20
Förstärkta finansieringsmöjligheter för kulturaktörer inom de kulturella och kreativa näringarna.....	21
OECD studie om gruvregioner	23
Kartläggning av samverkansstrukturen med civil samhället	24
Bilaga. Omvärldsspaning juni 2019	27

Bakgrund

Politiker och tjänstemän har uttryckt att behov finns av mer analyser som underlag för ledning och styrning inom Region Norrbotten. Som ett komplement till löpande mer verksamhetsanpassad och specifik uppföljningsverksamhet har regionen beslutat att strategiskt prioriterade analysområden ska lyftas fram genom en analysplan. Analysplanen beslutas av regionstyrelsen.

Analysplanen tas fram i nära dialog med stabens avdelningar, vars uppgift är att identifiera och lämna förslag till angelägna områden för analys samt genomföra analyserna. Förslag på analyser arbetas fram genom stabens analysnätverk.

Framtagandet av analyser baseras på:

- Omvärldsanalys
- Direkta uppdrag från politik och ledning
- Nationella satsningar
- Resultat från tidigare års analysplan
- Resultat från utvärdering av löpande uppföljning under året.

Ekonomi- och planeringsavdelningen har i uppdrag att samordna arbetet med analysplan i regiondirektörens stab. En analysplan fastställer verksamhetens inriktning avseende analyser under kommande år. Till analysplanen bifogas en omvärldsanalys.

Analysuppdrag

Ett analysuppdrag ska innehålla: rubrik, bakgrund, syfte och verksamhetsnytta, frågeställningar och vad analysen ska leda till.

Det ska också framgå när arbetet ska redovisas liksom vem som är ansvarig utredare, ansvarig chef samt vilken publikationsform analysen ska ha. Publikationsformer är:

- Analysrapport (fördjupade studier),
- Kort analys
- Analysresultat (PPT-bilder).

Allmänt förekommande perspektiv i alla analysarbeten, där så är möjligt:

- Kön
- Geografi
- Ålder

Områden för analys

Hälsa- och sjukvård

- **Det kliniska perspektivet** fokuserar på t.ex. tillgänglighet, patientsäkerhet, patientnöjdhet, och utfallen som krävs för att förbättra vårdens kvalitet och effektivitet.
- **Det operativa perspektivet**¹ fokuserar på organisationens effektivitet i form av humankapital, försörjningskedjor och andra resurser i leveransen av vård. Analysen bidrar till en förståelse för hur kompetens, teknologi, lokaler och andra resurser kan användas mer effektivt.
- **Det finansiella perspektivet** fokuserar på intäkter och kostnader och god ekonomisk hushållning
- **Befolkningsperspektivet** fokuserar på befolkningens behov av sjukvård, befolkningens hälsa och hur dessa utvecklas.

Regionalutveckling

- **Det regionala perspektivet** fokuserar på områden som samhällsplanering och infrastruktur, näringsliv, kompetensförsörjning på regional nivå, internationalisering, områden som rör samhälle och människa (såsom integration, jämställdhet, minoritetsgrupper).

¹ Området omfattar ej analys under 2020.

Centrala definitioner

Uppföljning

Syfte - Att kontrollera hur en verksamhet genomförs. Att säkerställa kontroll och styrning inom för verksamheten policyrelevanta områden är en vanlig orsak till uppföljning.

Metod – Fortlöpande systematisk insamling av data som uppföljning av kvalitet, produktion, effektivitet etc.

Utvärdering (även evaluering)

Syfte – Att granska en verksamhet och dess resultat. Att uttrycka ett värderande omdöme om det objekt som utvärderas, att kunna lära om och se nya aspekter av verksamheten och att utveckla den.

Metod – En systematiskt genomförd undersökning av värdet eller förtjänsterna hos ett givet föremål/ aktivitet, t.ex. ett handlingsprogram, ett projekt eller en produkt.

Analys

Syfte – Att förstå, se sammanhang och tolka information för att kunna dra slutsatser. Få en bättre förståelse för relationen mellan delarna och helheten.

Metod – En process där en komplex fråga/data bryts ner till mindre delar som granskas var för sig och läggs samman till en ny helhet. Informationen kan också tolkas i förhållande till uppsatta mål och ge underlag för åtgärder, planering och utveckling.

Hälso- och sjukvård

Kliniska perspektivet

Det kliniska perspektivet fokuserar på t.ex. tillgänglighet, patientsäkerhet, patientnöjdhet, och utfallen som krävs för att förbättra vårdens kvalitet och effektivitet.

Två analyser inom det kliniska perspektivet består av en nationell årlig rapportering av resultat i hälso- och sjukvården i Sveriges regioner, God Vård (Socialstyrelsen) och Hälso- och sjukvårdsrapporten (SKL). Där analyseras resultat för Region Norrbottens räkning. En ny form av kunskapsstyrning införs nationellt, regionalt, lokalt. Två analyser inom det kliniska perspektivet svarar mot behov som följer med den nya kunskapsstyrningen.

God vård

Bakgrund

Den första rapporten i serien God Vård presenterade Socialstyrelsen 2017. Därefter har rapporten getts ut årligen. I rapporten presenteras 52 indikatorer utifrån Socialstyrelsens ramverk för indikatorbaserade uppföljningar inom hälso- och sjukvårdssystemet (öppna jämförelser). Rapporten riktar sig främst till lednings- och styrningsfunktioner i hälso- och sjukvården.

Syfte

Rapporten en God vård syftar till att ge en övergripande bild av hälso- och sjukvårdens resultat. Rapporten utgör ett underlag till förbättring av vården, till exempel genom att stödja övergripande arbete för att identifiera och prioritera områden där insatser är mer angelägna. Rapporten har sin grund i Socialstyrelsens sex dimensioner av god vård och omsorg; säker, individanpassad, kunskapsbaserad, jämlik, tillgänglig och effektiv. Dessa dimensioner ligger även till grund för målet med kunskapsstyrningen. Eftersom den primära målgruppen för rapporten är beslutsfattare med ansvar att tillhandahålla invånarna en god vård, så delas jämförelserna in utifrån sex frågor med invånarperspektiv.

Verksamhetsnytta

Att ge en komprimerad bild av trender när det gäller utvecklingen av hälso- och sjukvård inom Region Norrbotten.

Utgöra ett underlag för ledning och styrning

Utgöra ett underlag för fortsatt analys och förslag till kvalitetsförbättringar inom respektive lokalt programområde, arbetsgrupp och/eller samverkansgrupp.

- Arbetet redovisas: Mars 2020
- Ansvarig avdelning: Utvecklingsavdelningen, enheten för Forskning och lärande
- Ansvarig chef: Fredrik Pettersson

- Ansvarig utredare: Ulrica Lundström
- Publikationsform: Analysresultat, PPT-bilder

Hälso- och sjukvårdsrapporten

Bakgrund

Från och med 2016 publicerar Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) en mängd kvalitets- och annan data på webbplatsen Vården i siffror, ofta med mer kontinuerlig uppdatering. Den första Hälsa- och sjukvårdsrapporten publicerades 2018 och där återfinns sammanställningar av resultat som särskilt behöver uppmärksammas. Rapporten är central för det pågående arbetet med kunskapsstyrning. Förhoppningen inför rapporten 2020 är att den ska vara uppbyggd utifrån kunskapsstyrningens struktur och ambitionen är att respektive programområde svarar för bedömningar och urval av indikatorer och mått.

Syfte

Rapporten syftar till att ge en komprimerad bild av utvecklingen i svensk sjukvård, med stöd av så aktuella data som är möjligt – normalt till och med föregående år. Ett delsyfte är att presentera tematiska resultatöversikter, där regioner jämförs med varandra. Dessa återkommande öppna kvalitetsjämförelser blir ett stöd för regionernas arbete med kvalitetsförbättringar i hälso- och sjukvården. De är också ett uttryck för den transparens kring hälso- och sjukvårdens resultat som regionerna, nationella kvalitetsregister och Socialstyrelsen sedan länge aktivt understödjer.

Verksamhetsnytta

Att ge en komprimerad bild av utvecklingen av hälso- och sjukvård inom Region Norrbotten.

Utgöra ett underlag för fortsatt analys och förslag till kvalitetsförbättringar inom respektive lokalt programområde, arbetsgrupp och/eller samverkansgrupp.

Utgöra ett underlag för ledning och styrning.

- Arbetet redovisas: Juni 2020
- Ansvarig avdelning: Utvecklingsavdelningen, enheten för Forskning och lärande
- Ansvarig chef: Fredrik Pettersson
- Ansvarig utredare: Ulrica Lundström
- Publikationsform: Analysresultat

Standardiserad Vårdförlopp [SVF] 2020

Bakgrund

Bakgrunden till den nya överenskommelsen om att införa fler standardiserade vårdförlopp finns den tidigare överenskommelsen inom cancer som hade till syfte att korta väntetider och minska regionala skillnader i cancer-

vården. Det har skett genom att utarbeta och införa standardiserade vårdförlopp.

SKL och staten har nu tecknat en ny överenskommelse, men inriktningen är på en satsning för perioden 2019-2021. Överenskommelsen syftar till att standardiserade vårdförlopp ska tas fram och kunna omfatta en hel vårdkedja, inklusive utredning, uppföljning och rehabilitering.

Till att börja med ska standardiserade vårdförlopp tas fram inom tio nya sjukdomsområden och implementeras i vården under 2020. Ett nationellt programområde i kunskapsstyrningssystemet blir huvudansvarigt för arbetet med respektive standardiserat vårdförlopp. I det ingår att samverka med de aktörer som berörs av den patientprocess som respektive standardiserat vårdförlopp bygger på. Det kan till exempel handla om att samarbeta med andra nationella programområden, patientorganisationer och myndigheter som exempelvis kommuner.

	Standardiserat vårdförlopp	Lokal gruppering med huvudsakligt ansvar
Första omgången	Hjärtsvikt	LAG Hjärtsvikt
	Kritisk ischemi	LPO Hjärt- och kärlsjukdomar
	Stroke	LAG Stroke
	Schizofreni och schizofreniliknande tillstånd	LPO Psykisk hälsa
	Reumatoid artrit	LPO Reumatiska sjukdomar
Andra omgången	Osteoporos	LPO Endokrinologi
	Utredning av kognitiv svikt/demenssjukdomar	LPO Äldres hälsa
	KOL	LAG Astma/KOL
	Sepsis	LPO Infektionssjukdomar
	Höftartros	LPO Rörelseorganens sjukdomar

Syfte och verksamhetsnytta

Inom ramen för uppdraget om att ta fram standardiserade vårdförlopp finns behov av grundläggande analyser. Analysen ska initialt fokusera på att sammanställa, beskriva och möjliggöra uppföljning inom standardiserade vårdförlopp. Långsiktigt handlar det om att följa vilka effekter satsningen har med avseende på att

- Korta väntetider inom hälso- och sjukvården.
- Öka kvalitén i hälso- och sjukvården.
- Förbättra kommunikation mellan olika vårdgivare och nivåer inom hälso- och sjukvården
- Minska skillnader mellan hälso- och sjukvården som bedrivs på olika instanser inom regionen.

Analysens frågeställningar

Det är inte möjligt att i dagsläget fastställa de exakta frågeställningarna för analys. Troliga analyser som kan behöva göras inom respektive område är exempelvis baslinjemätningar och gapanalyser.

- Arbetet redovisas: Maj och November 2020
- Ansvarig avdelning: Utvecklingsavdelningen, enheten för Forskning och lärande
- Ansvarig chef: Fredrik Pettersson
- Ansvarig utredare: Ulrica Lundström, projektledare LPOⁱ
- Publikationsform: Analysrapport och/eller analysresultat.

GAP-analyser i förhållande till NPO – en jämförelse av Region Norrbotten med riket

Bakgrund

2018 startade Sveriges regioner, med stöd av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), etableringen av ett gemensamt system för kunskapsstyrning. Det är en viktig pusselbit för att skapa en god vård av hög kvalitet som är kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv.

Det finns 24 nationella programområden (NPO) och ett nationellt primärvårdsråd. Varje programområde ska göra GAP- och behovsanalyser för att identifiera de viktigaste områdena att fokusera på. I landet anpassar och utvecklar också sjukvårdsregionerna och regionerna sina kunskapsstyrningsorganisationer för att koppla samman med den nationella nivån.

Syfte

GAP-analyser behöver genomföras för att beskriva vilka behov som behöver tillfredsställas för att grundläggande mål för en kunskapsstyrd och jämlik sjukvård ska kunna uppfyllas i Norrbotten.

Verksamhetsnytta

Ge en komprimerad bild av trender när det gäller utvecklingen av hälso- och sjukvård inom Region Norrbotten.

Utgöra ett underlag för ledning och styrning

Utgöra ett underlag för fortsatt analys och förslag till kvalitetsförbättringar inom respektive lokalt programområde, arbetsgrupp och/eller samverkansgrupp.

Analysens frågeställningar

Analysen ska initialt fokusera på att sammanställa, beskriva och möjliggöra uppföljning inom något/några nationella programområden.

Hur förhåller sig Norrbotten till riket beträffande resultat, inom något/några nationella programområden? Är det stora skillnader mellan olika regioner?

Finns det ojämlikheter i resultat inom länets olika delar, sjukhus? Var finns störst omotiverade geografiska skillnader?

Finns det skillnader mellan män och kvinnor i utfall (om data medger en sådan analys)?

Vilka områden har störst förbättringspotential (ev. utifrån god vård konceptet)?

Vilka är de väsentligaste kvalitetsproblemen (ev. utifrån god vård konceptet)?

- Arbetet redovisas: November 2020
- Ansvarig avdelning: Utvecklingsavdelningen, enheten för Forskning och lärande, Ekonomi- och planeringsavdelningen, enheten för Analys och planering
- Ansvarig chef: Fredrik Pettersson, Carola Fransson
- Ansvarig utredare: Ulrica Lundström, projektledare LPO? Sofia Reinholdt
- Publikationsform: Kort analys (eller analysresultat (PPT-bilder)).

Finansiella perspektivet

Det finansiella perspektivet fokuserar på intäkter och kostnader och god ekonomisk hushållning.

Regionen står inför en stor utmaning med en åldrande befolkning, färre arbetsföra och minskade skatteintäkter. Regionen har därtill en högre kostnadsnivå i hälso- och sjukvård jämfört med rikets snitt och det räcker regionens intäkter inte till att finansiera. KPP (kostnad per patient) utgör grund för ekonomistyrningsprinciper inom Regionen. Fyra analyser inom det finansiella perspektivet omfattar KPP, kostnad per patient. Genom KPP förbättras möjligheten till jämförelse och analys av hälso- och sjukvård, och utgör underlag för styrning, verksamhetsuppföljning och förbättringsarbete.

KPP 2020

Bakgrund

KPP (kostnad per patient) är en metod för beräkning av sjukvårdskostnaden för varje enskild patient och vårdkontakt. DRG (diagnosrelaterade grupper) innebär förenklat en viktning av olika åtgärder/sjukdomstillstånd för att kunna göra jämförelser mellan olika verksamheter. Tillsammans utgör KPP och DRG instrument för verksamhetsbeskrivning som alltmer används inom sjukvården för att visa vad man producerar och till vilken kostnad, men även resursförbrukningen för enskilda patienter, olika patientgrupper, diagnosgrupper etc.

Syfte

Analysen syftar till att jämföra kostnader för vårdkontakter och vårdtillfällen på olika nivåer inom hälso- och sjukvården.

Verksamhetsnytta

Region Norrbotten genomför regelbundet KPP-analyser. KPP förbättrar möjligheten till jämförelse och analys av hälso- och sjukvård, och utgör underlag för styrning, verksamhetsuppföljning och förbättringsarbete.

Analysens frågeställningar

År 2020 genomförs en KPP-analys av (öppen och slutenvård, somatisk och psykiatrisk vård 2019) sjukvårdsdivisionerna. Jämförelser (produktivitet, innerfall, ytterfall, kostnader) genomförs mellan länets sjukhus och landets läns- och länsdelssjukhus. Norrbotten jämförs med riket. En KPP-analys av primärvården påbörjas 2020.

- Arbetet redovisas: September 2020
- Avdelning: Ekonomi- och planeringsavdelningen, enheten för Analys och planering
- Ansvarig chef: Carola Fransson
- Ansvarig utredare: Sofie Cajander-Sehlstedt
- Publikationsform: Analysresultat

Cancerrapport

En allt äldre befolkning kommer att leda till fler cancerfall att behandla framöver. Därtill är cancerläkemedelsområdet inne i en dynamisk utvecklingsfas vilket har resulterat i att nya behandlingsalternativ har introducerats. Samtidigt medför denna utveckling flera utmaningar kring exempelvis finansiering, införande och uppföljning. Kraven på prioriteringar utifrån de resurser och den nytta som behandlingen ger kommer med största sannolikhet bli större än i dag (Vårdanalys 2017:8). Region Norrbotten har för avsikt att återkommande redovisa de KPP-kostnader regionen har för cancervård. Under år 2020 sker en uppdatering av uppgifterna omfattande år 2017- 2019. Utöver kostnader redovisas även antal vårdkontakter, antal individer och vårdtid liksom vissa jämförelser omfattar kön. Analysen ska visa omfattningen och utvecklingen av kostnader i cancervården, men kan också stimulera till debatt inom andra resultatområden.

Analysen syftar till att få en mer samlad bild av omfattning och utveckling av KPP-kostnader inom cancervård, utförd i regionen och vid NUS (Norrlands universitets sjukhus) samt övriga rikssjukhus.

- Arbetet redovisas: Juni 2020
- Avdelning: Ekonomi- och planeringsavdelningen, enheten för Analys och planering
- Ansvarig chef: Carola Fransson
- Ansvarig utredare: Sofie Cajander-Sehlstedt
- Publikationsform: Kort analys

Övergripande analys av ytterfallkostnader inom Region Norrbotten

Bakgrund

Hos Region Norrbotten ökar ytterfallskostnader (KPP) mellan 2018-2017, från en redan hög nivå i förhållande till riket. Ytterfall är vårdkontakter som kostar betydligt mer än genomsnittet, baserat på DRG (diagnosrelaterade grupper). Gränsen som avgör om en vårdkontakt är innerfall eller ytterfall, kostnadsgränsen, beräknas för varje DRG av Socialstyrelsen. Ytterfallen kan även avgränsas med hänsyn till vårdtiden. Man kan även kombinera vårdtids- och kostnadsuppgifter i ytterfallsberäkningen. Socialstyrelsens beräkning av ytterfallsgränsen baseras på kostnadsuppgifter. Andelen ytterfall ska uppgå till 5 procent av antalet vårdtillfällen i SKLs databas.

Syfte

Analysen syftar till att nå en övergripande kunskap om orsaker till Region Norrbottens högre ytterfallskostnader.

Verksamhetsnytta

Region Norrbotten genomför regelbundet KPP-analyser. KPP förbättrar möjligheten till jämförelse och analys av hälso- och sjukvård, och utgör underlag för styrning, verksamhetsuppföljning och förbättringsarbete.

Analysens frågeställningar

Hur stor andel av ytterfallen finns i de äldre åldersgrupperna (65 år och äldre), i Norrbotten, i riket? Hur stor andel av ytterfallen omfattar män respektive kvinnor, i Norrbotten, i riket? Hur ser kostnadsfördelningen ut, vårdkontakter, diagnoser?

- Arbetet redovisas: Januari 2020
- Avdelning: Ekonomi- och planeringsavdelningen, enheten för Analys och planering, Divisionerna
- Ansvarig chef: Carola Fransson
- Ansvarig utredare: Sofie Cajander-Sehlstedt, controllers division
- Publikationsform: Analysresultat (PPT-bilder) eller kort analys.

Demografi och sjukdomspanorama

Den befolkningsutveckling som Norrbotten har innebär att regionen har ett demografiskt försprång jämfört med andra län. De demografiska behoven inom hälso- och sjukvården beräknas öka med 0,6 procent per år 2016 till 2021 för att därefter få en något lägre ökningstakt. Regionfullmäktige har i strategiska planen avsatt medel sedan 2019 för att kunna kompensera verksamheter för detta.

För att styra avsättning av medel har en analys genomförts. Analysen utgör en sammanfattning av de huvuddiagnoskapitlen med störst kostnadsförändring under perioden 2016- 2018, inom den somatiska vården. För att bedöma om klinikerna haft en ökad belastning jämförs vårdkontakter +65 år och 0-64

år. Har kliniken ökade kontakter i båda åldersgrupperna används kostnadsförändringen i beräkning av förändrad kostnad p.g.a. demografi. Är det ökning i åldersgruppen 65+ och en minskning i åldersgruppen 0-64 år avräknas kostnadsminskningen från 65+. En motsvarande, utvidgad analys, planeras för 2020 med kostnadsdata under perioden 2016-2019.

Syfte

Analysen genererar en systematisk översikt av kostnadsutvecklingen inom den somatiska och psykiatriska vården samt primärvården, i ett demografiskt perspektiv.

Verksamhetsnytta

Att ge en komprimerad bild av utvecklingen av KPP- kostnader/demografi inom Hälso- och sjukvården i Region Norrbotten.

Analysen utgör underlag för ledning och styrning.

Analysens frågeställningar

- Arbetet redovisas: September 2020
- Avdelning: Ekonomi- och planeringsavdelningen, enheten för Analys och planering
- Ansvarig chef: Carola Fransson
- Ansvarig utredare: Sofie Cajander-Sehlstedt, Sofia Reinholdt
- Publikationsform: Kort analys

Befolkningsspektivet

Befolkningsspektivet fokuserar på befolkningens behov av sjukvård, befolkningens hälsa och hur dessa utvecklas. Region Norrbotten har tillsammans med Region Västerbotten, Region Jämtland/Härjedalen och Region Västernorrland möjlighet att få göra en egen analys av data för de fyra norrlänen. Rapporten kommer vara den största i sitt slag på regional nivå och ger en möjlighet att få en lägesbild av hälsa och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för de fyra norrlänen. Utifrån dessa resultat kan regionen skapa förutsättningar för ett effektivt folkhälsoarbete inom området.

Fördjupad analys av norrddata från befolkningsundersökningen Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter 2017

Bakgrund

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) berör många av Agenda 2030-målen, främst mål 3 om hälsa och välbefinnande i alla åldrar samt mål 5 om jämställdhet och alla kvinnor och flickors egenmakt.

2017 genomfördes den nationella befolkningsundersökningen Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 av folkhälsomyndigheten med 15 186 svarande. Frågeområdena fokuserade på bestämningsfaktorer för SRHR och innefattade bland annat bakgrund om kön, transerfarenhet och

sexuell identitet, social situation, hälsa, sexualitet och sexuell erfarenhet, sexualitet och relationer om attityder och egenmakt, Internet, sex mot ersättning, diskriminering, våld, utsatthet samt reproduktiv hälsa om reproduktiva erfarenheter.

Syfte och Verksamhetsnytta

Analysen syfte är att kartlägga SRHR i ett folkhälsoperspektiv i norra regionen. Utifrån dessa resultat kan regionen skapa förutsättningar för ett effektivt folkhälsoarbete när det gäller SRHR.

Analysens frågeställningar

Hur ser sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ut i Norrbotten och norra regionen? Hur kan regionens arbete förbättras för att möta befolkningens behov inom SRHR?

- Arbetet redovisas: Hösten 2020
- Ansvarig avdelning: Utvecklingsavdelningen, Folkhälsocentrum
- Ansvarig chef: Annika Nordstrand
- Ansvarig utredare: Maya Bergström Wuolo, Marianne Öhman
- Publikationsform: Analysrapport (fördjupade studier)

Regional utveckling

Flertalet av studierna inom domänen regional kommer genomföras inom ramarna för Regional förnyelse. Regional förnyelse är ett samverkansprojekt mellan Region Norrbotten, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Luleå tekniska universitet för att öka kunskaperna om Norrbottens förutsättningar och behov som ska leda till att stärka länets förutsättningar i viktiga regionala tillväxt- och utvecklingsfrågor.

En regions förmåga att stärka konkurrenskraften på lång sikt handlar om att målinriktat arbeta med de möjligheter och utmaningar som finns i regionen. Det handlar exempelvis om att utveckla nya tankesätt för att stärka entreprenörskap och nyföretagande. Den regionala utvecklingsförmågan är inte enbart beroende av hur väl regionala aktörer agerar, utan även av förmågan att samspela med omvärlden.

Uppdatering av Norrbottens roll i samhällsekonomin

Bakgrund

Debatten om Norrbotten är närande eller tärande i den svenska ekonomi återkommer med jämna mellanrum, och argumenten varierar; vissa pekar på de förädlings- och exportvärden som finns i länets tunga basindustrier – t.ex. gruv- och stålindustrin, elproduktionen, skogsindustrin och på senare år också i en allt viktigare turismnäring. Dessa debattörer skulle således vilja peka på att Norrbotten är ett ”närande” län. Andra debattörer har i stället pekat på länets behov av statsstöd och regionalstöd, vilket ger intryck av en

mer ”tärande” region. Frågan är om en inte sådan retorik nu bör ersättas av diskussioner kring hur länet kan stärka sin dynamik och attraktivitet.

Det är viktigt att det finns nyanserade och vetenskapligt grundade bilder av länets roll i samhällsekonomin, och som kan bidra till kunskapsunderlaget om Norrbotten. En första rapport togs fram 2014 av forskare vid Luleå tekniska universitet i samarbete med Länsstyrelsen i Norrbotten för att bidra till ett sådant kunskapsunderlag. Arbetet skedde inom ramen för projektet ”Regional förnyelse”. Rapporten innehåller en kritisk granskning av en rad olika ekonomiska indikatorer som kan användas för att analysera såväl näringslivet som den offentliga sektorns och hushållens ekonomiska utveckling. Inte minst tar rapporten upp länets specialiseringar och deras betydelse, samt presenterar också indikatorer som kan användas för att följa hur länets specialiseringar utvecklas framöver.

Syfte

Syftet är att hålla kunskapsunderlaget om Norrbottens samhällsekonomiska ställning i förhållande till omvärlden aktuellt. Nu har fem år gått sedan förra mätningen därmed är syftet att uppdatera alla tidsserier i rapporten och eventuellt dra nya slutsatser.

Verksamhetsnytta

Idag finns en konkurrenssituation mellan regioner kring bland annat nationella investeringar. Regionerna har också olika förutsättningar att bedriva sina uppdrag inom hälso- och sjukvård och regional utveckling. Beslutsfattare på nationell och EU-nivå har inte alltid all fakta och kunskap om de specifika förutsättningar som gäller för Norrbotten, som kommer av att Norrbotten är 25 procent av Sveriges yta, med 2,5 procent av Sveriges befolkning och tre invånare per kvadratkilometer. Norrbottens råvaror som mineraler, skog och vattenkraft utgör inte bara kärnan i den regionala ekonomin utan även i den nationella ekonomin. Den första rapporten jämförelse med andra regioner visade att Norrbotten är mer än ”bara” en industriregion. Den växande tjänstesektorn har periodvis haft en högre tillväxttakt i sysselsättning än motsvarande utveckling på nationell nivå, främst inom finans- och företagstjänster.

Analysens frågeställningar

Rapporten granskar en rad olika ekonomiska indikatorer, som med utgångspunkt i ett vetenskapligt förhållningssätt och från olika perspektiv beskriver Norrbottens ekonomiska utveckling och nuläge i förhållande till omvärlden. Inom ramen för detta ryms också några viktiga delsyften, dels; (i) att belysa och diskutera Norrbottens bidrag till samhällsekonomin samt dess beroende av andra regioner, samt; (ii) att med kvantitativa metoder undersöka och belysa länets specialiseringar samt diskutera betydelsen av dessa.

- Arbetet redovisas: Våren 2020
- Ansvarig avdelning: Regional utveckling, Näringsliv
- Ansvarig chef: Anna Lindberg
- Ansvarig för utredning: Monica Lejon

- Publikationsform: Regional förnyelserapport, LTU

Rekryteringsbehov och utbildningsutbud i Norrbottens län till och med 2030 – delprojektbeskrivning

Bakgrund

Analysen som tas fram inom projektet Regional förnyelse utgör viktiga beslutsunderlag i det regionala tillväxtarbetet i Norrbotten. Region Norrbottens ansvar inom kompetensförsörjningsområdet bygger dels på nationella uppdrag och dels på egna initiativ. Analyser av kompetensförsörjningsbehov och arbetskraftsutbud är en prioriterad fråga där regionen både har ett nationellt uppdrag och där aktörer i länet efterfrågar regionala insatser. Inom Regional förnyelse har hittills två rapporter tagits fram med avseende på kompetensförsörjningsbehov och arbetskraftsutbud: 41 000 anställningar till och med 2025 och 51 000 anställningar till och med 2030.

Norrbottens innovationsstrategi (NIS) är en del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin och bidrar till de program som ska tas fram inför kommande strukturfondsperiod. Norrbottens innovationsstrategi är länets Smart specialiseringsstrategi och är resultatet av en bred samverkan med kommuner, länsstyrelse och andra berörda statliga myndigheter. Även näringslivet och det civila samhällets organisationer i länet har medverkat i framtagningen. Syftet med innovationsstrategin är att uppnå bästa möjliga förutsättningar för innovation i Norrbotten 2019 till 2030.

Innovationsstrategin pekar ut fem fokusområden. I arbetet med att identifiera Norrbottens fokusområden har i process och metod till stora delar utförts i linje med EU-kommissionens guide till strategier för smart specialisering. En genusanalys av den föregående Norrbottens innovationsstrategi 2012–2020 är också genomförd – detta för att ytterligare stärka jämställdhetsintegreringen i denna strategi.

De valda fokusområdena anses kunna skapa en smart diversifiering genom relaterade variationer. Eftersom områdena är viktiga för Norrbottens utveckling är det även viktigt att få en bild av områdenas yrkesstruktur och kompetensförsörjningsmöjligheter. En sådan bild bidrar till planeringen av regionala och lokala insatser. De fem fokusområdena innefattar dessa branscher:

- Arktiska testbäddar
- Energiteknik
- Rymdteknik
- Kulturella och kreativa näringar
- Besöksnäring

Syfte

Syftet med rapporten är att bidra med ett diskussionsunderlag om länets arbetsmarknadsstruktur inom de fem fokusområden som pekas ut i Norrbottens innovationsstrategi till och med 2030. Den ska därutöver belysa rekryte-

ringsbehoven för respektive fokusområde i länet som helhet samt i olika delar av länet. Den ska också ge möjlighet till jämförelser med andra delar av landet, bland annat genom användandet av Reglabs regionala matchningsindikatorer.

Intresset och engagemanget har varit stort för att delta i dialogen om Norrbottens innovationsstrategi 2030, som är ett verktyg för alla som gemensamt vill vara med och forma Norrbottens framtid. Målet med rapporten är att skapa ett för länet gemensamt kunskaps- och diskussions underlag för att kunna kompetensförsörja Norrbottens framtidsnäringar.

Verksamhetsnytta

Analysen av kompetensförsörjningsaspekterna inom länets fokusområden i Norrbottens innovationsstrategi 2019-2030 är en del av Region Norrbottens åtagande på kompetensförsörjningsområdet, som bland annat innefattar att analysera kompetensförsörjningsbehoven och arbetskraftsutbudet på kort och lång sikt. Analysen ska kombinera en statistisk och kvalitativ metod där siffror över väntade kompetensförsörjningsbehov varvas med erfarenheter från branscher och arbetsgivare. Uppdraget är förankrat hos Regionala kompetensförsörjningsrådet i Norrbotten.

Analysens frågeställningar

Några frågeställningar som bör besvaras:

- Hur kan de fem fokusområdena avgränsas utifrån sysselsättningsstatistiken?
- Hur ser den kvantitativa fördelningen av olika yrkesgrupper ut inom de fem fokusområdena?
- Vilken tidsperiod är möjlig att studera, givet den tillgängliga statistiken?
- Hur har de fem fokusområdena utvecklats sysselsättningsmässigt, på övergripande nivå samt yrkesgruppsnivå under studieperioden?
- Hur ser länets förutsättningar ut för att möta detta rekryteringsbehov? (här kan en sammanfattande SWOT passa ganska bra)
- Dessa nedan kräver antaganden om pensionsålder och framtida utveckling:
- Hur många pensionsavgångar beräknas ske t.o.m. 2030 på yrkesgruppsnivå inom de fem fokusområdena?
- Hur många anställningar beräknas ske t.o.m. 2030 på yrkesgruppsnivå inom de fem fokusområdena?
- Arbetet redovisas: Slutet på 2021
- Ansvarig avdelning: Regional Utveckling, näringsliv
- Ansvarig chef: Anna Lindberg
- Ansvarig för utredningen: Kristin Bergwall
- Publikationsform: Regional förnyelserapport, LTU

Kartläggning och uppföljning av arbetet med genomförandet av Agenda 2030 i Norrbottens län

Bakgrund

Den 25 september 2015 antog FN:s generalförsamling den historiska resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan innebär att alla 193 medlemsländer i FN förbundit sig att arbeta för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan innehåller totalt 17 stycken hållbarhetsmål enligt figur 1 nedan.

Figur 1. De 17 globala hållbarhetsmålen.

Arbetet med att genomföra agendan följer flera grundläggande principer. Bland annat stipuleras att:

Agendan är universell- Den riktar sig till alla världens länder, och att alla länder bär ett gemensamt ansvar för dess genomförande.

Hållbarhetsmålen och dess delmål är integrerade och odelbara- Det betyder att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat – och framgång krävs inom alla områden för att hållbarhetsmålen ska kunna uppnås.

Ingen ska lämnas utanför. Agendan måste genomföras med särskild hänsyn till de människor och samhällen som har sämst förutsättningar.

I Sverige är alla statsråd i regeringen ansvariga för genomförandet av Agenda 2030 inom sina respektive ansvarsområden. Det nationella genomförandet inkluderar kommuner och landsting liksom statliga myndigheter och Regeringskansliet. Exempelvis har Länsstyrelserna i sitt regleringsbrev ett uttalat uppdrag att ”verka för att målen i Agenda 2030 nås samt sprida information om Agenda 2030-arbetet på regional och lokal nivå”.

Syfte

Syftet med den första delrapporten är att, i enlighet med deluppdrag 1 i delprojektbeskrivningen, kartlägga och analysera Norrbottens arbete med implementering av Agenda 2030 samt identifiera befintliga regionala indikato-

rer. Kartläggningen kommer att göras utifrån det urval av hållbarhetsmål som samverkansprojektets arbetsgrupp identifierat, men vi kommer där så är relevant även att diskutera ytterligare hållbarhetsmål. Syftet med den andra delrapporten är att, i enlighet med deluppdrag 2 i delprojektbeskrivningen, diskutera och lämna förslag på hur Agenda 2030 kan implementeras och följas upp i Norrbottens län, hur resultat kan kommuniceras på regional och lokal nivå och hur det kan och bör skapas ett regionalt och lokalt lärande som bidrar till hållbar samhällsomställning i Norrbottens län. Även här kommer fokus att ligga på det urval av hållbarhetsmål som samverkansprojektets arbetsgrupp identifierat.

Verksamhetsnytta

Det nationella arbetet med att fastställa fokusområden och åtgärdsförslag för Agenda 2030 har kommit en bit på väg. Detsamma gäller hur genomförandet ska följas upp och utvärderas på nationell nivå. På den regionala och lokala nivån hänvisas i dagsläget till utvecklandet av det som diffust beskrivs som ”frivilliga indikatorer” vilka ska stötta och driva hållbarhetsarbetet framåt. Vilka dessa indikatorer kan vara är givetvis svårt att definiera nationellt eftersom de många gånger är regionalt betingade.

Förstudien ska ge förslag på en modell på regionala indikatorer/nyckeltal som syftar till att följa upp ett urval av de 17 globala hållbarhetsmålen som i är väsentliga för RUS och andra regionala planer, program, strategier och mål. Urvalet av hållbarhetsmålen sammanfaller dels med de prioriterade fokusområden som regeringen pekar ut i sin handlingsplan, dels har relevans för de utmaningar som identifierats för Norrbotten.

Analysens frågeställningar

Det finns idag inte entydiga metodologiska eller organisatoriska lösningar på hur Agenda 2030 arbetet ska ledas, avrapporteras, återkopplas och bidra till ett lärande på regional och lokal nivå. Frågorna och därmed ansvarsområdena skär helt enkelt över samtliga samhällssektorer. Resultatet av förstudien bör därför ge vägledning:

Hur kan vi jobba framåt för att uppnå målen utifrån vad vi vet idag?

Var och hur kan vi effektivast bidra till en global utveckling. En processmodell för resultatspridning och lärande.

- Arbetet redovisas: Slutet på 2020
- Ansvarig avdelning: Regional Utveckling, näringsliv
- Ansvarig chef: Anna Lindberg
- Ansvarig för utredningen: Tove Cullhed
- Publikationsform: Regionalförnyelserapport, LTU

Definition och kartläggning av Skogsnäringen i Norrbottens län till och med 2030

Bakgrund

Skogsnäringen utvecklas i snabb takt från att främst värderas utifrån dess traditionella roll i samhället som en råvarutug basnäring till att, i en vidare bemärkelse, utgöra en hörnsten i en framtida cirkulär- och biobaserad produktion och tjänsteutveckling, behöver definitionen av Skogsnäringen problematiseras.

Syfte

Syftet med den första rapporten är att diskutera definitionen av skogsnäringen, däribland i vilken mån det behövs en bredare definition än de traditionella för att fånga de nya roller som skogen och dess resurser spelar i länets ekonomi. Förslagen till nya definitioner kommer att knyta an till den internationella diskussionen på området och ska gå att knyta samman med den existerande statistiska nomenklaturen.

Med utgångspunkt i definitionsdiskussionen i den första rapporten, ska andra rapporten ta fram ett kunskapsunderlag om (den brett definierade) skogsnäringens roll i Norrbottens ekonomi, historiskt, i dagsläget och framöver. Analysen kommer att baseras på kvantitativ analys av (huvudsakligen) SCB-data och på kvalitativa diskussioner med representanter dels för skogsnäringen som sådan och dels för andra intressenter.

Verksamhetsnytta

Kartläggningen av Norrbottens skogsnäring är en del i arbetet med att ta fram ett regionalt Skogsprogram. Under 2018 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att främja arbetet med regionala skogsprogram. Arbetet med regionala skogsprogram sker i samverkan mellan Länsstyrelsen, Region Norrbotten och Skogsstyrelsen. De regionala programmen ska stödja det nationella skogsprogrammets vision och målen för de fem fokusområdena i strategin:

- Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta;
- Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet;
- Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass;
- Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete;

- Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen. De regionala programmen ska också tydliggöra skogens roll för länets utveckling och synliggöra skogens värden idag och i framtiden.

Analysens frågeställningar

Diskutera definitionen av skogsnäringen, däribland i vilken mån det behövs en bredare definition än de traditionella för att fånga de nya roller som skogen och dess resurser spelar i länets ekonomi. Är det, utifrån detta, rimligt att betrakta tillämpad forskning på skogliga varor och tjänster som en del av skogsnäringen? Utgör den växande naturturismen i Sverige en del av skogsnäringen, för att ta ett annat exempel? Definitionen bör i så hög utsträckning som möjligt koppla an till andra nationella och internationella studier på området. Definitionen ska också gå att operationalisera i förhållande till den statistiska nomenklaturen i syfte att genomföra deluppdrag 2.

Rapporten ska innehålla kvantitativ/kvalitativ kartläggning, analys och beskrivning av:

- Näringens historia i länet, kortfattat
- Näringens utveckling och nuläge med fokus på mångbruk och innovativitet
- Sysselsättning, omsättning, lönsamhet, bidrag till BRP
- Näringens direkta och indirekta regionala effekter på andra näringar
- Utvecklingsmöjligheter

Statistik som tas fram ska vara uppdelad på bransch- och yrkesnivå enligt SNI-kod och SSYK-kod där så är möjligt

Statistiken ska, där så är möjligt vara uppdelad på kommunnivå.

Statistiken ska, där så är tillämpligt, spegla näringens sammansättning beaktande jämställdhet och mångfald.

- Arbetet redovisas: Slutet av 2020
- Ansvarig avdelning: Regional utveckling, näringsliv
- Ansvarig chef: Anna Lindberg
- Ansvarig för utredningen: Per-Erik Andersson
- Publikationsform: Regionalförnyelserapport, LTU

Förstärkta finansieringsmöjligheter för kulturaktörer inom de kulturella och kreativa näringarna

Bakgrund

Många av dagens kulturaktörer är verksamma inom branschen kulturella och kreativa näringar, det innebär att de kan ha en verksamhetsdel som är finansierad av offentliga medel och en som är kommersiellt baserad. Det som

kännetecknar kulturella och kreativa näringar (KKN) är att de utgår från en konstnärlig kärna och/eller ett kulturellt uttryck i sitt företagande.

I Norrbotten innefattar KKN delområdena: arkitektur, bildkonst, media-/kommunikationsbyråer (webb/app/3D/VR/AR), design (kläder, smycken, grafisk form, hantverk/slöjd), foto, film/tv, litteratur, musik/ljud, press, scenkonst och spel/gamification. Till detta tillkommer Turism/besöksnäringen som både Norrbotten och Jämtland Härjedalen räknar in under KKN, då den i högsta grad inkluderar andra delområden som film och design till exempel. Dock behandlas den statistiskt sett som ett eget område kartlagt i separata rapporter.

Några av delområdena baserar sina verksamheter på helt kommersiella intäkter. Andra finansierar sin verksamhet genom offentliga medel samt kommersiella intäkter och en del endast genom offentlig finansiering. Många företag inom KKN är kombinatorer vilket kan resultera i svårigheter att passa in i de regelverk som omgärdar det företagsfrämjande stödsystemet och de stöd som ska främja kulturens utveckling.

Andelen Kulturella och kreativa företag som har en kombifinansiering har ökat över tid. Region Norrbottens kulturenhet har ett stort söktryck på projekt- och verksamhetsbidrag och behöver därför förstärka sin egen kompetens på det finansiella området vilket i dagsläget är svårt att hinna med.

Kulturella och kreativa näringar innehåller många fler värden än vad som är mätbart. Självklart skapas kulturella värden, men kulturskapare utvecklar också näringslivet och samhället på flera positiva sätt – oavsett om den enskilda kulturskaparen avser det. Konstnärer och kreatörer kan använda företag som ett medel för att nå andra mål, till exempel sociala eller miljömässiga mål. Deras verksamhet påverkar därför ofta samhällsekonomin positivt på flera sätt och stärker landets attraktionskraft internationellt. I dokumentet Omvärldsspaning 2019 återfinns nedanstående punkter under rubriken närtrender. Kulturella och kreativa näringar attraherar unga människor och är därför en viktig faktor för att kunna motverka dessa trender:

Svag befolkningsutveckling i Norrbotten ur ett nationellt perspektiv

- Kvinnounderskott i Norrbotten
- Unga kvinnor lämnar Norrbotten

Syfte

Förstärka kulturlivets utvecklande kraft för Norrbotten genom att synliggöra befintliga och nya finansiella möjligheter för kulturaktörer, utöver de som Region Norrbotten redan har.

Syftet är att den ökade interna kunskapen både offentlig och privat finansiering av kulturella och kreativa näringar gör att Region Norrbottens projekt och verksamhetsbidrag kan användas mer riktat till områden som inte är kommersiellt gångbara.

Verksamhetsnytta

Analysen ska leda till att Region Norrbottens medel kan uppärbettas med nya externa medel från privat och offentlig sektor vilket möjliggör en finansiellt starkare struktur, fler verksamma och en attraktivare region.

Ur ett nationellt och internationellt perspektiv förstärks regionens betydelse om vi får fler starkare kulturaktörer, fler professionella kulturaktörer från Norrbotten blir starkare ambassadörer för länet i ett nationellt och internationellt perspektiv.

Arbetet med att säkerställa Norrbottens vision; Tillsammans för Norrbotten - bästa livet, bästa hälsan, stärks.

Analysens frågeställningar

Vilka privata och offentliga finansiärer finns idag regionalt, nationellt och internationellt?

Hur kan dessa aktörer kartläggas och användas på ett bättre sätt?

Hur ska denna kunskap organiseras och spridas för att nå ut till olika aktörer kvinnor och män i kulturens eko-system?

- Arbetet redovisas: December 2020.
- Ansvarig avdelning: Regional utveckling, Kultur
- Ansvarig chef: Kristina Nilsson
- Ansvarig utredare: Stina Almkvist, Strateg
- Publikationsform: Rapport med kartläggning, analys och förslag. Digital handledning till sökande samt informationsträffar samt workshops i projektconceptualisering och finansiering.

OECD studie om gruvregioner

Bakgrund

Region Norrbotten har en god erfarenhet av olika OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) studier som genomförts i länet. Dessa har gett många rekommendationer och kunskap för hur Norrbotten kan påverka beslutsfattare inom olika områden. Till exempel har en studie om ”Nordliga glesbefolkade områden” tagits fram som har underlättat Norrbottens påverkan mot EU och staten. Vi har även deltagit i en studie om urfolkssamhällen där regioner i Sverige, USA, Kanada, Peru, Colombia och Australien har deltagit med syftet att utveckla policyrekommendationer för att bättre koppla samman urfolk och regional utveckling: ”Linking indigenous communities with regional and rural development”.

Syfte

Syftet med studien ” OECD Mining Regions and Cities” är att OECD ska leverera policyrekommendationer till lokal- och regional nivå beträffande gruvbrytning och nyttjande av naturresurser i Sverige (Norrbotten och Västerbotten), Finland, USA, Canada, Australien och Chile

Fallstudien i Norrbotten och Västerbotten ska resultera i en rapport som identifierar gruvindustrins betydelse för den regionala och den svenska ekonomin, ge rekommendationer (på lokal, regional, nationell och EU-nivå) för att möjliggöra att regionerna får ut den största regionala nyttan av gruvsektorn.

Verksamhetsnytta

OECD studien förväntas ge rekommendationer för hur markkonflikter, nationell, regional och lokal styrning kan utvecklas och uppnå mer inkluderande ekonomisk tillväxt för alla. Förväntat resultat är också att kunna lära av andra regioner hur man kan arbeta effektivt inom med gruvnäringen.

Analysens frågeställningar

En diagnos över gruvindustrins betydelse för Norrbottens och Västerbottens ekonomi i en global kontext.

Ett policykapitel där regionerna och OECD tillsammans kommer överens om vilka teman som skall behandlas

En utvärdering av flernivåstyrelse och de skattetekniska arrangemangen som påverkar gruvnäringen och den regionala utvecklingen i norra Sverige.

Två besök av OECDs experter med utvärdering.

- Arbetet redovisas: Våren 2020
- Ansvarig avdelning: Regional Utveckling, näringsliv
- Ansvarig chef: Anna Lindberg
- Ansvarig utredare: Åsa Johansson
- Publikationsform: OECD rapport

Kartläggning av samverkansstrukturen med civilsamhället

Bakgrund

De samhällsutmaningarna vi står inför idag och framåt kräver samverkan och samhandling mellan samhällets sektorer för att vi ska hitta hållbara och långsiktiga lösningar. 2018 fick regiondirektören ett uppdrag från regionstyrelsen att föreslå hur samverkan ska organiseras, likaså beskriver den regionala utvecklingsstrategin vikten av samhandling med det civila samhället. I utvecklingsstrategin för hälsa- och sjukvård ”Vägen till framtidens hälsa och vård år 2035” synliggörs behovet av samverkan och samordnad vård mellan olika professioner, verksamheter, organisationer och huvudmän för att nå målen.

Civila samhället samlar aktörer som är av vital betydelse för måluppfyllelsen av Agenda 2030 i Norrbotten. Bland annat mål 17 i agendan, som handlar om hur genomförandet av Agendan ska stärkas, lyfter även betydelsen av att bygga effektiva partnerskap med bland annat med det civila samhället. Syftet med SÖK Samverkan projektet är att ta fram en regional överenskommelse

kring generella principer för samverkan som Region Norrbotten, Länsstyrelsen och organisationer i civila samhället kan ställa sig bakom, en regional handlingsplan kommer tas fram samt genomförande av dialog och kunskapshöjande insatser. Även kommuner och civilsamhällesorganisationer på lokal nivå är viktiga att involvera.

Kunskapen om civilsamhället behöver stärkas upp och det saknas tydliga spelregler för hur samverkan ska organiseras för att bygga hållbara och långsiktiga strukturer som även bidrar till bland annat genomförandet av Agenda 2030. I nuläget saknas en överblick av den totala samverkan som finns, hur det fungerar och vilka utvecklingsbehov som finns. Projektet avser att arbeta brett över avdelningar och enheter för att kartlägga pågående samverkan och behov. Sammanställningen från kartläggningen ”Norrbottens civilsamhälle i samtiden och framtiden”, som finansierades av Region Norrbotten, är en viktig utgångspunkt för den fortsatta kartläggningen.

Syfte

Syftet med kartläggningen är att ta fram en nulägesbild och synliggöra vilken samverkan som sker mellan offentlig sektor, i detta fall Länsstyrelsen och Region Norrbotten, och civilsamhället.

Verksamhetsnytta

Kartläggningen bidrar till att öka kunskapen om pågående samverkan inom deltagande organisationer men även framtida behov av samverkan samt inom vilka områden kunskapshöjande insatser behövs. Kartläggningen blir ett viktigt underlag inför den fortsatta dialogprocessen och kunskapshöjande insatserna. Projektet bygger på en bred förankring och kunskapsöverföring i och mellan de deltagande organisationer vilket bidrar till mervärde i sig. Utanför de deltagande organisationerna kommer spridning att ske via partners nätverk och kanaler.

Analysens frågeställningar

Frågeställningar som kommer besvaras:

- Vilka behov av samverkan finns inom den offentlig sektor
- Vilka behov av samverkan finns inom civilsamhället (besvaras till viss del i allmänna beredningens rapport och i kartläggningen ”Norrbottens civilsamhälle i samtiden och framtiden”).
- Framtida behov av samverkan mellan det civila samhället och den offentliga sektorn
- Vilka utmaningar och möjligheter finns när det gäller samverkan
- Vilka kunskapshöjande insatser behövs för att skapa långsiktiga och hållbara strukturer
- Nyckelfunktioner och uppdrag som berör det civila samhället
- Arbetet redovisas: Som en del inom projektet genomförs kartläggningen under hösten/vintern 2019, sammanställningen beräknas vara färdig i början av 2020.
- Ansvarig avdelning: Regional Utveckling

- Ansvarig chef: Anna Lindberg
- Ansvarig utredare: Lena Kandelin
- Publikationsform: Rapport med kartläggning

Bilaga. Omvärldsspaning juni 2019

Två grundläggande samhällstrender påverkar förutsättningarna för hälso- och sjukvårdens verksamhet:

- Demografiska förändringar
- Kunskaps- och teknikutveckling

Megatrender

- Demografiska utmaningar, fler människor blir allt äldre.
- Globalisering, med ökad rörlighet av människor, tjänster, kapital och information som går över alla landsgränser.
- Urbanisering, allt fler bor i städer.
- Individualisering, där individualismen går före gruppen, vilket skapar behov av skraddarsydda lösningar för varje individ, men samtidigt ställer krav på individens förmåga att ta ansvar och fatta egna beslut.
- Värderingsförändringar, t.ex. medborgares förväntningar på tillgänglighet, inflytande, kommunikation, serviceutbud och tid, som värderas allt högre.
- Digitalisering, av i stort sett alla varor, tjänster och relationer.
- Stark kunskaps- och teknikutveckling
- Tendenser mot mer protektionism
- Mer osäkerhet i världen
- Klimat och miljöutmaningar, ökat fokus på hållbarhet.
- Ökad antibiotika resistens.
- Nya behandlingsmetoder – Nu införs genterapier och cellterapier i sjukvården. Detta är nya behandlingsmetoder med mycket hög engångskostnad alt. hög årskostnad för livslång behandling.

Närtrender

- Arbetsföra befolkningen minskar
- Arbetskraftsbrist – stort fokus på kompetensförsörjning
- Ökad försörjningsbörda.
- Svag befolkningsutveckling i Norrbotten ur ett nationellt perspektiv
- Ökad ojämlikhet i hälsa mellan grupper i samhället.
- Kvinnounderskott i Norrbotten
- Unga kvinnor lämnar Norrbotten
- Hög medelålder i Norrbotten
- Bostadsbrist.
- Allt fler personer lever med kronisk sjukdom en allt längre tid.
- Ekonomiska förutsättningar. Demografiska förändringars (negativa) effekter på skattebasen - ökad försörjningsbörda samtidigt som efterfrågan på hälso- och sjukvård ökar.

- Mer fokus på att bibehålla hälsa - förebygga ohälsa, prevention och egenvård.
- Urbanisering, unga flyttar till storstäder samt omflyttning från inland till kust (Norrbotten).
- Ökat ekonomiskt omvärldsberoende, finansiering av välfärd, infrastruktur etc.
- Stad och land. Ökad polarisering. Omfördelning av arbete som en effekt av digitalisering och arbetskraftsbrist, vilka typ av arbeten kan landsbygd och storstad förvänta sig framöver?
- Ökande skillnader i hälsa hos länets befolkning.
- Genterapier mot Skelleftesjukan införs under hösten 2019. Kommer att medföra en betydande kostnadsökning för läkemedel jämfört med idag.

Arbetsätt & processer Region Norrbotten

- Behov av effektiviseringar (gäller hela kommun- och sektorn)
- Diversifiering av tjänster - ökat behov av kundsegmentering utifrån patientgrupper, tjänstedesign efter kundsegment.
- Behov av systematisk kompetensväxling, nya arbetsätt. Behov av att utföra arbetet ”smartare”.
- En allt mer kunskapsintensiv vård. Mer specialisering av sjukhusens kompetensområden.
- Mer digital vård. Mer automatisering.
- Digitala innovationsbehov.
- Behov av mer samordning inom hälso- och sjukvård (primärvård, specialiserad vård, mellan sjukhus och avdelningar) samt med det omgivande samhället (t.ex. kommuner).
- Mer teamarbete inom hälso- och sjukvården.
- Mer partnerskap i mötet patient, anhörig – sjukvården.
- Medborgarnas behov i fokus - tillsammans med patientens resa.
- Förändrat sjukdomspanorama. Behov av ökad personcentrerad hälso- och sjukvård med fokus på personer med kroniska sjukdomar.
- Behov av mer standardiserad hälso- och sjukvård för kroniska sjukdomar.
- Behov av mer egenvård. Fokus på insatser för att vidmakthålla en god hälsa och undvika sjukdom.
- Mer gränsöverskridande vård, säkerställa god vård i glesbygd och gränsregioner.
- Ökad kunskap om EU-vård.
- Förändrade vårdformer. Mer vård i hemmet och förändrade strukturer inom hälso- och sjukvården, från slutenvård mot mer öppenvård.
- Stärkt fokus på primärvård och uppföljning av primärvård.
- Nya former av kunskapsstyrning nationellt, regionalt, lokalt.
- Utökad behov av kommunikation som stöd av strukturellt nödvändiga förändringar av vården (Flytta vård från sjukhus till primärvården, stödja ansatsen att öka preventiva insatser mot medborgare etc.).

- Antalet arbetade timmar kommer att minska givet demografin. Viktigt att planera för och omsätta nya arbetssätt, effektiviseringar, följa upp produktivitet.
- Planera för ett hållbart och förlängt arbetsliv bland medarbetare.
- Generationsskifte på arbetsmarknaden. Personalförsörjning, att möta nya generationer.
- Beredskapsplanera: kris- och katastrof i civilsamhället.
- Klimatfrågor relaterat till hälso- och sjukvård framöver, t.ex. uppföljning av miljö på sjukhus.
- Mer nationell samverkan (t.ex. nationella vårdadministrativa system, läkemedelsmoduler, kategorisering inköpskostnader).
- Regionernas förändrade roll i Sverige, Norrbotten och Norrland.
- Utökad uppdrag regional samverkan inom Region Norrbotten.
- Behov av att ta tillvara länets intressen, ökad extern finansiering, nationellt och inom EU (t.ex. infrastruktur, fondmedel etc.).
- Mer strukturförändringar av vården på olika nivåer. Ökad förändringshastighet.
- Skärpt prioritering. Ökat behov av ekonomiska prioriteringar parallellt med ökade medicinska möjligheter och krav hos medborgare.
- Mer komplex styrmiljö i hälso- och sjukvård.
- Större statligt inflytande i hälso- och sjukvård.
- Effekter av ”Brexit”, minskad medelstildelning?
- Ökat fokus på hållbarhet, Agenda 2030.
- Hur tar vi till oss aktuella utredningsförslag?
- Urbanisering, vilka effekter får det på fastighetsbestånd/sjukhus/lokaler?

Systemstöd Region Norrbotten

- Komplex styrmiljö hälso- och sjukvård, angeläget att kunna sortera bland styrsignaler och ha väl fungerande IT-lösningar för beslutsstöd och uppföljning, för prioritering m.m.
- Snabb utveckling och standardisering av IT, mer digitalisering
- Snabb utveckling av medicinska teknologier och behandlingar.
- Standardisering och gemensamma IT lösningar lokalt, regionalt och nationellt.
- Behov av standardisering av systemstöd för utökad samverkan.
- Ökad användning av IT lösningar för medicinsk teknik i hemmiljö respektive på hälsocentraler.
- Dataskyddsförordningen vs mer digitalisering. Behov av att fokusera, begränsa, förbättra skyddet av personuppgifter.

ⁱ Lokalt programområde.